

PRIJS 15 CENT

*Verantwoording
en opdracht*

VIJF JAAR
PARTIJ VAN DE ARBEID

Koos Vorrink

UITGAVE: PARTIJ VAN DE ARBEID - TESSELSCHADESTRAAT 31
AMSTERDAM
MAART 1951

Verantwoording en opdracht

OPENINGSREDE TOT HET CONGRES VAN DE PARTIJ VAN DE ARBEID IN DE RIVIËRAHAL TE ROTTERDAM OP 8 FEBRUARI 1951

Op 9 Februari 1951 was het precies vijf jaar geleden, dat in Krasnapolsky in Amsterdam besloten werd tot de Stichting van de Partij van de Arbeid. Zij ontstond uit de fusie van de Sociaal-Democratische Arbeiders-Partij, de Vrijzinnig-Democratische Bond en de Christen-Democratische Unie, waarbij zich een aantal groepen uit rooms-katholieke, orthodox-protestantse en progressief-radicalen richting aansloot.

In mijn openingswoord tot het eerste reglementaire congres op 24 April 1947 in Utrecht noemde ik de stichtingsvergadering van 1946 een groots en meeslepend gebeuren. Nu, nu wij het eerste lustrum van onze Partij herdenken, nu wij het Nederlandse politieke leven van de jaren na de bevrijding voor een ogenblik aan ons geestesoog laten voorbijtrekken, nu rijst dat gebeuren nog nadrukkelijker uit boven het alledaagse en helaas maar al te vaak beneden-maatse gedoe van de politieke strijd.

Groots en meeslepend was de stichtingsvergadering van de Partij van de Arbeid, omdat daar, onder de levenwekkende adem van de pas herwonnen vrijheid een diep hunkerend verlangen, een in zorg en nood geboren droom, gestalte, vorm en inhoud scheen aan te nemen. Uit de woorden van hen, die van uit hun innigste overtuiging het congres toespraken, meeslepend of wel-overwogen, rees het boeiende visioen op van wat wij noemden: *Een Nieuw Begin!*

En toch was dit „*Nieuwe Begin*” maar niet zo zonder meer uit de blauwe hemel komen vallen. Het was zelfs niet alleen het verheugende resultaat van de beproevingen, het menselijk contact en de bezinning uit de bezettingsjaren, uit de illegaliteit, uit gevangenis en concentratiekamp. Het was meer dan dat. Het was de uitkomst van een ontwikkelingsproces, dat zich voltrok in de periode tussen de eerste en de tweede wereldoorlog.

Ongetwijfeld, er leefde in de kring van de leidende figuren uit de verschillende politieke partijen en groeperingen, die ten slotte hun geestverwanten opriepen tot de stichting van de *Partij van de Arbeid*, een sterk verlangen om te komen tot een „*Nieuw Begin*”. Een verlangen, dat vooral ook geboren was uit de overtuiging, dat de vóór-oorlogse Nederlandse partijformatie volstrekt ongeschikt moest worden geacht, om de problemen, waarvoor ons volk na de bevrijding zou worden gesteld, op enigszins bevredigende wijze op te lossen.

Maar dat deze poging tot een „*Nieuw Begin*” inderdaad met een grote kans op succes kon worden ondernomen, dat vond zijn oorzaak in het feit, dat zich tussen de twee wereldoorlogen, speciaal in Nederland, in de onderscheiden politieke groeperingen een ontwikkeling had voltrokken, die de onmisbare voorwaarden geschapen had om een dergelijk „*Nieuw Begin*” — door zeer velen aangevoeld als een „experiment” — te doen slagen.

De vroegere S.D.A.P. vertoonde, in afwijking zowel van de Duitse en Oostenrijkse, als van de Belgische en Franse socialistische partijen, nooit het karakter van een typisch marxistische partij en stelde in het algemeen ook geen prijs er op zich te bedienen van een fraseologie, die althans een soort vulgair-marxistische schijn trachtte te suggereren. Zij vertoonde geestelijk veel meer overeenkomst met de ethische inslag van de Britse Labourparty. Deze geestelijke structuur vormde een van de voornaamste redenen, waardoor de oude S.D.A.P. de soepelheid bezat, die het mogelijk maakte een zich wijzigende situatie met een zekere onbevangenheid te beoordelen. Er mag nog wel eens aan worden herinnerd, hoe onder leiding van Pieter Jelles Troelstra reeds in 1902 de Nederlandse sociaal-democratie het beginsel van de onderwijs-pacificatie zonder reserve had aanvaard en aan de praktische toepassing daarvan in 1917 con amore haar medewerking verleende. De ondogmatische instelling, de geestelijke soepelheid van de oude S.D.A.P., kwam tussen de twee wereldoorlogen vooral tot uitdrukking bij de opstelling van en de propaganda voor het „*Plan van de Arbeid*”. In concrete voorstellen en denkbeelden gaf het een antwoord op de economische crisis van de dertiger jaren met zijn over de hele wereld om zich heen grijpende massa-werkloosheid. Daarnaast was het nieuwe „*Beginselprogram*” van 1937 de duidelijke weerslag van een groeiproces, waarin de S.D.A.P. zich ontwikkelde van „*klasse*”-partij naar „*volks*”-partij. Het was geen toeval, dat in het nieuwe program zozeer de nadruk werd gelegd op de zedelijke inhoud van de socialistische gedachte en dat bijvoorbeeld voor het eerst in een program van de S.D.A.P. het woord „*klasse-strijd*” niet meer voorkwam.

Drie oorzaken

Niet minder interessant was de ontwikkeling in de wereld van hen, die in 1946 besloten met de S.D.A.P. samen een *Nieuw Begin* te maken in de Partij van de Arbeid. Deze niet-S.D.A.P.-ers waren van oorsprong dikwijls vervuld van een zeker traditioneel gebonden ontzag voor „*de*” maatschappelijke „*orde*”, hoezeer zij ook overtuigd moesten zijn van zekere noodzakelijke meer of minder vergaande sociale hervormingen in meer of minder vooruitstrevende geest. Een drietal oorzaken waren voor een groeiend aantal van deze niet-S.D.A.P.-ers aanleiding tot diepe, verontrustende twijfel aan de zedelijke waarde en de zedelijke houdbaarheid van een zgn. maatschappelijke „*orde*”, die zich hoe langer hoe meer als een „*wanorde*” openbaarde.

Die drie oorzaken waren:

- 1e. de verschrikkingen van de eerste wereldoorlog en zijn gevolgen;
- 2e. de ontwrichting als gevolg van de grote economische crisis van 1929 en de daaruit voortvloeiende massale werkloosheid;
- 3e. de aanzwellende dreiging van het nationaal-socialistische gevaar na de machtsovername door Adolf Hitler in 1933.

Steeds duidelijker en dringender werden de stemmen van hen, die staande buiten de rijen van de sociaal-democratie van vóór 1940, de onhoudbaarheid van het kapitalistische stelsel aantoonde en het pleit voerden voor ingrijpende sociaal-economische hervormingen in een richting, die parallel liep met de gedachtenwereld, waaruit bijvoorbeeld het socialistische Plan van de Arbeid werd geboren. Deze stemmen werden vernomen in de wereld van het vrijzinnig-democratische volksdeel, zowel als in de wereld van het Katholieke en Protestants-Christelijke volksdeel.

Het schijnt van belang bij het vijfjarig bestaan van de P.v.d.A. vooral deze dieper liggende wortels van haar oorsprong aan te wijzen, omdat bij velen van onze tegenstanders en zelfs niet alleen bij hen, nog altijd de neiging bestaat, de oorsprong van de P.v.d.A. in de allereerste plaats te verklaren uit de bijzondere omstandigheden en de abnormale spanningen van de oorlogsjaren. Men kan zich van het verschijnsel van de P.v.d.A. niet afmaken met een laatdunkende indeling bij de oorlogs- of na-oorlogsverschijnselen. Waarmee geenszins ontkend wil zijn, wat ik in de aanvang reeds memoreerde, dat de gemeenschappelijke beproevingen, en in nog sterkere mate de gemeenschappelijke strijd tegen de nazi-barbarij, mede de sfeer hebben geschapen, waarin het mogelijk was om over de laatste aarzelingen en bedenkingen heen te stappen en de sprong tot het „*Nieuwe Begin*” te wagen. Met dankbaarheid herinneren wij ons het feit, hoe in de *Nederlandse Volksbeweging*, direct na de bevrijding, de mogelijkheid geboden werd op de grondslag van een zeer radicaal program tot een openhartig beraad over alle punten, die van wezenlijk belang waren, niet alleen voor herstel en wederopbouw, maar ook en vooral voor de vernieuwing van ons volksbestaan.

De herinnering aan de dieper liggende wortels van de P.v.d.A. is ook daarom nuttig, omdat er nog altijd lieden zijn, die er een kwaadaardig genoegen in scheppen het „*Nieuwe Begin*” verdacht te maken, door de P.v.d.A. te kwalificeren als een slecht geslaagde poging tot camouflage van de na-oorlogse wedergeboorte van de oude S.D.A.P.

Toen op 9 Februari 1946 de *Partij van de Arbeid* werd opgericht na een openhartig en uitgebreid onderzoek van de mogelijkheden, werd een wezenlijk „*Nieuw Begin*” gemaakt. De *Partij van de Arbeid* werd de draagster van het democratische socialisme in Nederland. In haar Beginselprogram werd de geestelijke inhoud van dat begrip omschreven en vastgelegd.

Doorbraak geslaagd

Terugziende op de vijf bewogen jaren die achter ons liggen, kan er geen twijfel over bestaan, of het „*Nieuwe Begin*” als geslaagd of als mislukt moet worden beschouwd.

Het onmiskenbare bewijs is geleverd, dat een socialistische politiek kan worden bepleit op de grondslag van een rijk geschakeerd geestelijk federalisme, op de grondslag tevens van een veelzijdige sociale structuur. Mensen van de meest verscheiden levens- en wereldbeschouwing, van de meest uiteenlopende maatschappelijke functies, hebben elkaar kunnen vinden op de basis van een program, dat de bestrijding van het kapitalisme en dat de verwezenlijking van het democratische socialisme als de gemeenschappelijk aanvaarde politieke en maatschappelijke doelstelling omschrijft. Dat bewijs is geleverd door de plaats die de drie Werkgemeenschappen, de Katholieke, de Protestants-Christelijke en de Humanistische Werkgemeenschap, binnen de Partij innemen. Zij ontplooiën een levendige activiteit. Naar binnen gericht op de bezinning onder de eigen, engere geestverwanten in de P.v.d.A. Naar buiten door een vruchtbaar contact vanuit de eigen levensbeschouwelijke opvattingen met de eigen partijgenoten uit de andere gemeenschappen. Hierdoor werd een dieper inzicht en een juistere beoordeling van elkaars afwijkend of genuanceerd standpunt mogelijk. De betekenis van dit gesprek reikt in het sectarische Nederland verder dan de politieke betekenis van de Partij van de Arbeid. Het is een wezenlijke bijdrage in de strijd tegen de gevaren van een geestelijk isolationisme, dat bij voortduring de Nederlandse volksgemeenschap bedreigt. Daar bovenuit gaat nog het contact, dat wordt onderhouden met geloofsgenoten uit andere politieke groeperingen

en dat menigmaal uitstijgt boven het onvruchtbare niveau van politieke hanengevechten zonder meer.

Ik mag, om een voorbeeld te noemen, herinneren aan de discussies, voornamelijk via het weekblad „*De Linie*”, die onze vriend *Ruygers* voerde met Prof. *Creighton* en waaraan ook Prof. *Romme* deelnam. Uit deze en andere discussies is reeds de verheugende winst geboekt, dat de waarachtige katholiciteit van onze katholieke partijgenoten in verband met hun lidmaatschap van onze Partij door leidende en toonaangevende figuren, bijv. uit de K.V.P. niet in twijfel wordt getrokken.

Dat verhindert natuurlijk allerlei blaadjes van de derde rang niet zich op een dergelijk uiterst belangrijk punt nog met gretigheid te buiten te gaan. Dat onze vrienden, zowel uit de Katholieke als uit de Protestants-Christelijke Werkgemeenschap zich weten te weren tegen een zeker soort domme en niet zelden grof-beledigende aanvallen uit de hoek van de confessionele partij-politiek, daarvan leggen de voortreffelijk geredigeerde maandbladen onzer werkgemeenschappen bij voortduring een duidelijk getuigenis af.

Wat onze Protestants-Christelijke partijgenoten betreft, waaronder zich volgens ons verslag 261 predikanten bevinden, zij hebben er zeer veel toe bijgedragen, dat in het protestantse volksdeel binnen en buiten de partij-politieke milieu's de politieke en sociale vragen van onze tijd met grote ernst aan de orde worden gesteld. Het is voor ons van directe betekenis, dat niet zelden diepgravende discussies, die voortvloeien uit de beklemmende nood van de tijd, zich concretiseren in de vraag: *Vóór of tegen het democratische socialisme, vóór of tegen de Partij van de Arbeid.*

Ten slotte is het mij een grote voldoening er op te mogen wijzen, dat de Katholieke, zowel als onze Protestants-Christelijke Werkgemeenschap hun werkzaamheid niet beperken tot Nederland, maar een groeiend internationaal contact onderhouden. Het is onze gemeenschappelijke overtuiging, dat slechts op de basis van een zich ontwikkelende internationale samenwerking tussen de volken, de mensheid de gevaren, temidden waarvan wij leven, kan overwinnen. Maar als naastliggende taak tekent zich daarbij af de noodzaak ener zo eng mogelijke Europese samenwerking. Op sociaal-economisch en op politiek, helaas ook op militair gebied. Al te zeer wordt bij de vervulling van die wijd-grijpende taak uit het oog verloren, dat voor het welslagen daarvan ook een samenwerking op geestelijk gebied onontbeerlijk is. Ons, als leden van de Partij van de Arbeid, vervult de geestelijke structuur van een groot deel van Europa, vervullen de geestelijke tegenstellingen, de vormen, waarin zij zich manifesteren, de strijdmethoden, waartoe zij aanleiding geven, menigmaal met de grootste bezorgdheid.

Verontrusting

De ziekte der onverdraagzaamheid waart rond door het bedreigde Europa en verlamt zijn kracht. Wij beelden ons niet in, dat vanuit Nederland of vanuit de Partij van de Arbeid het verlossende woord zou kunnen worden gesproken. Wij hebben met vreugde vastgesteld, dat in practisch alle landen van het Continent een groeiend aantal personen onze verontrusting deelt en dat er overal mensen zijn in politieke kampen van verschillende kleur, die zich bewust zijn of worden van de beslissende vragen, waarom het hier gaat. Met een aantal van hen staan wij en in het bijzonder de leidende figuren uit onze werkgemeenschappen in verbinding. Door middel van correspondentie, in conferenties, in uitgewisselde tijdschriften heeft een — helaas nog al te bescheiden! — gedachtenwisseling plaats. Wij beschouwen

het als een wezenlijk en onmisbaar onderdeel van onze taak de gedachte van de doorbraak, zoals zij in Nederland tot een bevrijdend en stimulerend element in het geestelijke en politieke leven is geworden, naar de mate van onze krachten ook uit te dragen over onze landsgrenzen.

Een bevrijdend en stimulerend element in het geestelijke en politieke leven van Nederland. De doorbraak, het openlijk deel uitmaken, bewust als christenen van de beweging van het democratische socialisme heeft nu reeds tot gevolg gehad het afbrokkelen en ten dele het wegvallen van zekere verouderde, kunstmatige scheidsmuren tussen sommige politieke groeperingen in ons land. De dogmatische voorstelling, dat een waarachtig christen geen oprecht socialist kan zijn, heeft een groot deel van zijn verderfelijke suggestieve kracht verloren en heeft mogelijkheden van geestelijk verkeer en onbevangen, zakelijk meningsverschil ook over kwesties van practische politiek geopend, die ook de nu nog voor een belangrijk deel bestaande confessionele partij-indeling veel van haar autoritaire en absolute betekenis heeft doen verliezen.

Een uitspraak, als die van de heer *Andriessen*, de voorzitter van de K.V.P., dat een Katholieke Partij in Nederland geen eis van *beginssel*, maar een eis van *omstandigheden* is, vernemen wij met voldoening.

Uit het bovenstaande valt af te leiden, dat ik van mening ben, dat de „*Doorbraak*” als een der belangrijkste politieke doelstellingen van de Partij van de Arbeid als geslaagd mag worden beschouwd. Dat is juist, voor zover het betreft het *beginssel* van de *Doorbraak*. Afgezien van een aantal op zich zelf onbelangrijke wrijvingspunten en nuances van opvattingen legt het gewone leven in de Partij, zo goed als de arbeid in de vertegenwoordigende lichamen getuigenis af van een voortreffelijke geest van samenwerking en van de duidelijke wens niet alleen elkaars overtuigingen te respecteren, maar zo mogelijk ook te verstaan. Van veel meer belang is nog het feit, dat in alle belangrijke politieke problemen, waarvoor de partij in de afgelopen jaren werd geplaatst en waar sprake was van min of meer diepgaande meningsverschillen, de scheidslijn tussen de opvattingen dwars door de levensbeschouwelijke groeperingen heenliep.

Datzelfde moet gezegd worden als men een indeling zou willen maken tussen „vleugels” in de Partij met een meer of een minder radicale algemene instelling ten aanzien van de beoordeling van een gegeven politieke situatie en de daaruit te trekken conclusies omtrent de te volgen gedragslijn.

Dat alles kan ons uiteraard de ogen niet doen sluiten voor het onmiskenbare feit, dat de doorbraak bijvoorbeeld bij de uitslag van de verkiezingen of bij de toestroom van leden uit de typisch kerkelijke kringen van ons land nog geen duidelijk aanwijsbare resultaten van betekenis heeft tot stand gebracht. Wij zijn ons er zelfs van bewust, dat wij velen, niet alleen als kiezer, maar ook als lid hebben verloren, nadat de eerste vloedgolf van enthousiasme, waarop de *Nederlandse Volksbeweging* en ook de *Partij van de Arbeid* omhoog werden gedragen, was weggeëbd. Toen de glans van het nieuwe in de taale worsteling met de moeilijkheden van alledag verloren ging, toen ook het nieuwe, dat men onder de meeslepende suggestie van de bevrijdingstijd met een ongeremde geestdrift en verwachting begroette, als alle menselijk streven onder de ban van het onvolmaakte bleek te staan, toen wendde een aantal zich weer af van de Partij of trok zich terug in de onvruchtbare velden der teleurgestelden.

Moge de stem van de *Partij van de Arbeid* nog eenmaal tot hen doordringen, niet in de sfeer van het hoog-oplaaiende enthousiasme van het eerste jaar van de bevrijding, maar in de sfeer van het vastberaden streven om door alle storm en nood heen het hoge doel niet uit het oog te verliezen, dat ons nu vijf jaren geleden samenbracht voor wat wij noemden: *Een Nieuw Begin*.

Puinruimers

Vijf fel bewogen jaren liggen achter ons. Jaren, waarin de Partij van de Arbeid, verstaan als een „*Nieuw Begin*”, niet de gelegenheid heeft gehad een rustige, weloverwogen propagandistische activiteit te ontwikkelen of eventueel een krachtige, zekere agressieve sentimenten bevredigende oppositie te voeren. Integendeel. Zij werd geboren op een ogenblik, toen haar beste representanten reeds geroepen waren om het werk van herstel en wederopbouw, maar ook het noodzakelijke werk van vernieuwing aan te pakken, te zamen met anderen, die door hun doelstellingen en beginselen een waarborg leken te bieden, om in samenwerking ons zwaar geteisterde volksbestaan de weg naar nieuwe bloei en welvaart te effenen.

Het was de tijd, naar het historische woord van onze vriend *Schermerhorn*, van de *puinruimers* en de *mestkruiers*, toen er geen gelegenheid was tot breedvoerig overleg en diepgaande studie en toen menig probleem in het aangezicht van de nood van ons volk en onder de druk van de chaotische toestand van de ene dag op de andere improviserend moest worden aangepakt en zo goed en zo kwaad als het ging tot een oplossing moest worden gebracht.

Dat werk is verricht op een wijze, die, ondanks alle menselijke fouten, die het moesten aankleven, ons met een gevoel van dankbaarheid mag vervullen jegens de ploeg, die in het uur der bevrijding onder de bezielende leiding van Prof. *Schermerhorn* de moed had om de onmenselijk zware taak van dat puinruimen en mestkruien aan te pakken.

Terwijl onze wegen en de talloze opgeblazen grote en kleinere bruggen over de rivieren en kanalen werden hersteld, terwijl de onder water gezette polders werden drooggelegd en het puin in de verwoeste en geteisterde steden en dorpen werd geruimd, terwijl het geschonden vervoersapparaat en de verwoeste fabrieken en werkplaatsen langzaam aan hun taak weer gingen vervullen, moesten voedsel-, kleding- en woningvoorziening worden georganiseerd vanuit het gezichtspunt ener zo groot mogelijke sociale rechtvaardigheid.

Het geheel ontworpen overheidsapparaat moest weer worden opgebouwd en werd voor een aantal omvangrijke, ingrijpende en soms ook geheel nieuwe taken geplaatst.

Tegelijkertijd moest de afschuwelijke erfenis van de heulers met de vijand, van de collaborateurs en van de oorlogsmisdadigers worden geliquideerd.

Boven dat alles uit moesten land en volk worden gered van het financiële bankroet: de overheids-financiën moesten worden gesaneerd en er moest een grondslag worden gelegd, die een gezonde ontwikkeling van industrie, landbouw en handel zou mogelijk maken. Dat alles moest geschieden met een zorgvuldig in acht nemen van de sociale rechtvaardigheid, die o.a. vereiste, het zo goed mogelijk in stand houden van het evenwicht tussen lonen en prijzen, maar bovendien ook verlangde de uitvoering van een aantal sociale maatregelen, die tegemoet kwamen aan de gerechtvaardigde wensen van de brede massa naar een verhoogde sociale zekerheid.

Drie problemen

Deze onvolledige opsomming moet ten slotte in elk geval worden aangevuld met de verwijzing naar een drietal problemen, die het Nederlandse herstel uitzonderlijk zwaar bemoeilijkten.

Daar was het verloren gaan van ons natuurlijke achterland, het door de oorlog zo zwaar geteisterde *Duitsland*.

Daar was het opwindende en beangstigende conflict met Indonesië.

Daar was en is het probleem van de uitzonderlijk grote bevolkingsaanwas binnen onze nationale grenzen.

Nee, ik ga in het kader van deze herdenking bij het vijfjarig bestaan van onze partij geen uitgebreid verslag doen van alles wat er in Nederland in de achter ons liggende jaren ter oplossing van deze problemen onder de moeilijkste omstandigheden met meer of minder succes is verricht.

Ik wil slechts verwijzen naar de eerste paragrafen van de resoluties, zowel voor de sociale, als voor de economische politiek, die door ons congres werden aangenomen.

In de *sociale* resolutie lees ik:

„Het congres stelt met voldoening vast, dat de sedert de bevrijding gevoerde sociale politiek krachtig heeft bijgedragen tot het herstel van de gezondheid en de productieve kracht van ons volk en mitsdien ook tot behoud van de arbeidsvrede, tot handhaving van een betrekkelijk hoog peil van bestaanszekerheid en door dit alles tot een snel economisch herstel.”

De *economische* resolutie zegt:

„Het congres van de Partij van de Arbeid stelt met voldoening vast, dat mede dank zij de hulp uit hoofde van het Europees Herstelprogram en andere buitenlandse hulp, de Nederlandse economie zich in de periode 1945—1950 in alle geledingen in snel tempo heeft hersteld, hetgeen o.m. tot uiting komt in een aanmerkelijke verhoging van de productie boven het vooroorlogse peil en het bereiken van de vooroorlogse arbeidsproductiviteit. Daardoor kwam aanvankelijk in zicht, ondanks de grote eisen, die in verband met het verkrijgen van werkgelegenheid voor de snelgroeiende bevolking moesten worden gesteld, een evenwicht tussen de productie enerzijds en de omvang van verbruik en investeringen anderzijds.”

Ter illustratie van de wat abstracte opsomming in de paragrafen van deze beide resoluties vraag ik slechts in gedachten terug te willen gaan tot die ontroerende dag van de vijfde Mei 1945, toen het uur onzer nationale bevrijding had geslagen en zich nog een keer voor de geest te willen roepen de ontredde, de verwoesting en de verarming, waar dit goede land aan ten prooi was gevallen. Wie met dat beeld voor de geest rond zich ziet, die zal gegrepen worden door de grootsheid van het werk, dat in deze luttele jaren is volbracht. De jaren, die achter ons liggen, mogen ons vervullen met trots en voldoening.

Ik hecht er aan, in tegenstelling tot de al te wijd verbreide opvatting, die al het bereikte als een vanzelfsprekendheid van zich afschuift, of alleen oog heeft voor de onvolkomenheden, die het aankleven, om zich dan verder vooral over te geven aan een weinig verheffend, ontmoedigend en onvruchtbaar gekanker en gelamenteer, vast te stellen, dat deze trots en voldoening vooral daarom gerechtvaardigd zijn, omdat het hier betreft een waarlijk *nationale* prestatie, waaraan *ons gehele volk*, ieder op de plaats, waar hij gesteld werd, zijn deel heeft bijgedragen. Ik denk daarbij, aan de brede massa der werkers in stad en land, die onder leiding van hun vakorganisaties een indrukwekkend voorbeeld van arbeidsdiscipline gaven. Ik denk aan de leidinggevende personen uit het Nederlandse bedrijfsleven, die met energie en taaie volharding het vastgelopen productie-apparaat weer op gang hielpen en waarvan een verheugend aantal een groeiend sociaal begrip toonde voor de noodzakelijkheid van een goede samenwerking tussen de verschillende, bij het productieproces betrokken maatschappelijke groepen. Men hoeft zich niet over te geven aan onwerkelijke illusies om in te zien, dat naast de oprichting van onze

Partij van de Arbeid, de oprichting van de *Stichting van de Arbeid* een tastbaar resultaat vormde van de drang naar vernieuwing, die de besten van ons volk uit de jaren onzer verdrukking bezielde. En ten slotte waren daar de achtereenvolgende regeringen, die leidend-gevend en aanvurend, steunend en samenvattend, het grote werk hielpen volbrengen.

Onze ministers

Reeds werd er op gewezen, dat in die regeringen vertegenwoordigers van uiteenlopende richtingen samenwerkte. Het is misschien goed er aan te herinneren, hoe onze vriend *Drees* kortgeleden er op wees, dat, ondanks allerlei grotere en kleinere meningsverschillen een goede geest van samenwerking in de regering, de arbeid, die onder de moeilijkst denkbare omstandigheden moest worden verricht, mogelijk maakte. Wij namen daarvan met belangstelling en voldoening kennis. Toch kan ons dat niet over het hoofd zien, dat in de achter ons liggende jaren, de socialistische ministers in de regering zich in hoofdzaak de sociaal-economische departementen zagen toegewezen. Binnen het kader van de gezamenlijke regeringsverantwoordelijkheid voor het te voeren beleid, droegen de socialistische ministers een speciale verantwoordelijkheid voor het werk van herstel, wederopbouw en vernieuwing. In de aanvang werden zelfs *Economische Zaken* en later *Waterstaat* door een der onzen, door ir *Hein Vos*, beheerd. Het is zeker niet te veel gezegd, wanneer wij beweren, dat het tot standkomen van de Wet op de *Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie* en de ordening van het *Vervoerswezen* voor een belangrijk deel mede aan zijn initiatieven zijn te danken.

Aan Volkshuisvesting wijdden *Neher* en *In 't Veld* hun krachten. Aan Sociale Zaken *Drees* en *Joekes*. Aan Landbouw en Voedselvoorziening *Manholt* en... mag ik voor deze keer eens zeggen — *lest best*, aan Financiën, dat uiteraard een werkelijke sleutelpositie vormt in het Kabinet: *Lieftinck*. Hij was en is het mikpunt van zo menige goede mop in onze vaderlandse drevén, als uiting van het respect, dat hij zich bij het werkelijk denkend deel der natie zo te recht heeft verworven en tevens van zo menige bekrompen en lasterlijke aanval uit de wereld der kleinzielige belanghebbenden.

Het is om deze reden, zonder ook maar iets te kort te doen aan de betekenis van de bekwaamheid en de toewijding van andere bewindslieden, dat de voldoening, die wij koesteren over de nationale prestatie van de achter ons liggende jaren, tevens verbonden is met een rechtmatig gevoel van trots, dat ook in Nederland het democratische socialisme zijn constructieve kracht op zo'n onmiskenbare wijze toonde.

Oók in Nederland. Want het is goed om er ons van bewust te zijn, hoe zeer in de eerste moeilijke na-oorlogse jaren onze engere geestverwanten in *Noorwegen* en *Zweden*, in *Denemarken* en *Finland*, in *België* en *Frankrijk*, in *Oostenrijk* en boven alles in *Engeland* hun scheppend vermogen in dienst van hun volk stelden, toen de razernij van de verwoestende oorlog was uitgewoed.

Indonesië

Was dus het aandeel, speciaal van de socialistische ministers op sociaal-economisch terrein zeer omvangrijk en in menig opzicht van beslissende betekenis, enkele anderen van onze partijgenoten hebben een groot aandeel gehad in de moeizame worsteling om te komen tot een nieuwe ver-

houding tussen Nederland en Indonesië. Ik denk aan onze vrienden *Schermerhorn* en *Logeman*, *Drees*, *Jonkman* en *Neher*.

Geen ander probleem heeft onze partij in de achter ons liggende jaren zo zeer beziggehouden, heeft ons zo zeer telkens weer gedwongen tot onderlinge, diepgaande discussies, die meer dan eens voerden tot van elkaar afwijkende standpunten. Het is nuttig er op te wijzen, dat de aan de dag tredende meningsverschillen niet het gevolg waren van uiteenlopende doelstellingen of beginselen. Zij waren uitsluitend het gevolg van een verschillende beoordeling van de *wijze*, waarop met de meeste kans op een goed resultaat, de aarzelende, halfslachtige of vijandige houding van onze politieke tegenstanders tegemoet kon en moest worden getreden. Daarnaast ook van een verschillende beoordeling van bepaalde gevaarlijke situaties, die zich in Indonesië in de loop der jaren voordeden en waarbij onze eigen Nederlandse verantwoordelijkheid, zolang de soevereiniteit over deze gebieden niet was overgedragen, ten nauwste betrokken was.

Omtrent de doelstelling der te voeren politiek bestond in onze rijen geen meningsverschil. De Partij van de Arbeid streefde naar de *volledige liquidatie van de koloniale verhoudingen*. Welnu het resultaat van de *Ronde-Tafelconferentie* van 1949 is geweest, dat dat doel werd bereikt. Zeker, wij moeten vaststellen, niet zonder inmenging van internationale invloeden en instanties. Maar zonder enige twijfel, mede dank zij de herhaalde *duidelijke uitspraken van de Partij van de Arbeid, binnen en buiten het Parlement*, ter ondersteuning ook van de dikwijls moeilijke positie van onze partijgenoten in de Regering. 250 jaren van koloniale heerschappij gingen ten einde. Een tijdperk, niet alleen van uitbuiting en onderdrukking, maar ook van scholing en opvoeding, van voorbereiding tot het staan op eigen benen. Het is onze vurige wens, dat de *Ronde-Tafelconferentie* niet alleen zal betekenen het einde van een afgesloten tijdperk, maar tevens een begin van vruchtbare samenwerking tussen vrije en zelfstandige naties. Wij zijn een groots experiment begonnen op dat gevoelige terrein van de samenwerking tussen Oost en West.

Hoe zeer dat terrein vol is van voetangels en klemmen, dat toonde ons de mislukking van de *Nieuw-Guineaconferentie*, die zelfs de directe aanleiding werd tot een *kabinetserisis*, een jaar, nadat de resultaten van de R.T.C. door de Volksvertegenwoordiging met de vereiste stemmenmeerderheid werden aanvaard.

Moge het de verderziende elementen in beide volken gegeven zijn de weg te vinden naar een aanvaardbare constructieve oplossing in dit conflict. De woordvoerder van de Kamerfractie van de P. v. d. A., onze vriend *De Kadt*, heeft met klem van argumenten het standpunt verdedigd, dat de belangen, die in het raam van de goede verhoudingen tussen Oost en West in de Pacific op het spel staan, zo overwegend zijn, dat deze niet in gevaar mogen worden gebracht door een halsstarrige houding van Nederlandse zijde in zake de overdracht van de soevereiniteit over Nieuw-Guinea aan Indonesië. Het is misschien het belangrijkste aspect van het Nieuw-Guinea-vraagstuk, dat het niet alleen vanuit Nederlandse en Indonesische gezichtspunten kan worden beoordeeld en tot een oplossing kan worden gebracht. Er is geen sprake van, dat men op goede gronden zou kunnen volhouden, dat de moeilijkheden over Nieuw-Guinea uitsluitend tot de competentie van Nederland en Indonesië behoren. De vraag, of zij al of niet op een bevredigende wijze worden opgelost, hangt, om slechts op deze kant te wijzen, ten nauwste samen met het vraagstuk van de invloed van het communisme in Zuidoost-Azië. Wij geven er veruit de voorkeur aan, dat zij worden opgelost door een minnelijk overleg tussen de volken van Nederland en Indonesië zelf, die er immers in de allereerste plaats bij betrokken zijn.

Maar wij hebben met voldoening vastgesteld, dat de Nederlandse Regering van haar zijde, zich bereid verklaard heeft, bij een onverhoopt uitblijven van overeenstemming, internationale bemiddeling te willen aanvaarden.

Internationale solidariteit

In de praktische politiek stuiten wij elk oogenblik op de internationale samenhang van alle problemen van enige betekenis. Dat is na de tweede wereldoorlog nog sterker het geval geworden dan na de eerste. De pogingen om door middel van de Volkenbond van Genève eerst, en nu door middel van de Verenigde Naties, tot een doelmatige internationale samenwerking te geraken, vormen de logische gevolgtrekkingen daarvan.

Wij leven in een tijd, waarin het besef groeit, dat het ene volk niet goed kan gaan, wanneer het een ander volk slecht gaat. Deze gedachte vormt het reële uitgangspunt van de organisatie van de Verenigde Naties. Het vormt de basis van de Amerikaanse hulpverlening aan Europa, zo goed als van de hulpverlening aan de zgn. achtergebleven gebieden. Dat besef brengt zowel de Britse Labourparty als het Internationale Verbond van Vrije Vakverenigingen er toe hun actieve belangstelling te richten op de gebieden buiten Europa en Noord-Amerika. In de allereerste plaats op de honderden miljoenen menselijke wezens in Azië en Afrika. Niet om hen te overheersen en uit te buiten ten profijte van de blanke wereld, maar om hen bij te staan in de strijd tegen hongersnood en ziekte, zo goed als in hun strijd voor de menselijke waardigheid en geestelijke vrijheid.

Zij worden bij deze moeizame arbeid, die in eerste instantie zeer reële offers vraagt, gedreven, zowel door een zedelijk gevoel van medeverantwoordelijkheid voor het lot van hun medemensen in een primitiever stadium van technische ontwikkeling en behoeftenbevrediging, zowel als door een juist inzicht in de gevaren van een groeiende tegenstelling en vijandschap van deze ontwakende massa's ten opzichte van het bevoorrechte deel der mensheid, voor het geval de blanke wereld er niet in zou slagen een basis van oprechte solidariteit te vinden.

Er is niet zo heel veel fantasie voor nodig om zich te kunnen voorstellen de reusachtige afmetingen van de taken, die hier zo oppervlakkig zijn aangeduid. Maar hun grootsheid in materieel en technisch opzicht wordt geëvenaard door hun grootsheid van politieke visie en van zedelijke stuwkracht tevens.

Er is aanleiding genoeg voor de mensheid om zich met vlijt en toewijding en vertrouwen aan de vervulling van deze taken te zetten. De nuchtere feiten hebben in de achter ons liggende jaren andermaal het bewijs geleverd van het verbluffende herstelvermogen van de moderne wereld. Wetenschap en techniek openden nieuwe, veelbelovende perspectieven voor de mogelijkheden ener verhoogde productiviteit en voor een daarop steunende ruimere behoeftenbevrediging. Niet alleen binnen de grenzen van de oude gebieden der blanke beschaving, maar vooral ook in de wereld van de zogenaamde achtergebleven gebieden.

Ben ik mijns broeders hoeder?

Er zou wellicht binnen een bescheidener kader reden zijn om met optimisme te wijzen op de vele en veelsoortige pogingen, die in de naoorlogse wereld werden ondernomen om tot een vruchtbare internationale samenwerking te geraken. De politieke moeilijkheden in de sfeer van de *Verenigde Naties* doen al te gemakkelijk over het hoofd zien welke voortreffelijke arbeid door een aantal van haar niet-politieke organen op sociaal, op economisch en op

cultureel gebied wordt verricht en bevorderd. De *Marshall-hulp*, uitgevoerd via het Europees Herstelprogramma, is het eerste historische voorbeeld van een grootse en genereuze hulpverlening, die een positief antwoord geeft op de dwingende vraag: *ben ik mijns broeders hoeder?* De bittere ervaringen van twee wereldoorlogen en het bewustzijn van de eerste, leidinggevende plaats op het wereldtoneel te zijn verdrongen, hebben in het oude, verbrokkelde Europa aan de beweging voor de *Europese Eenheid* de kracht geschonken van een levenwekkend uitzicht op nieuwe mogelijkheden. Waarbij wij als Nederlanders niet in de laatste plaats denken aan de, zij het met horten en stoten groeiende samenwerking, tussen *Luxemburg, België en ons eigen land in Beneluxverband*.

De verwezenlijking van dat alles veronderstelt een voortdurende taaie strijd, zowel tegen zakelijke moeilijkheden en bezwaren als tegen bekrompen zelf-zucht en kleinmoedig conservatisme.

Evenwel het grote doel loont de inzet van de beste krachten van de volken, zowel van de oude als van de nieuwe wereld.

Helaas, deze schets van de politieke mogelijkheden van het ogenblik lijdt aan een betreurenswaardige eenzijdigheid, omdat zij voorbijgaat aan de grote gevaren, waarmede de Westerse wereld wordt bedreigd. Grote gevaren, die in feite al onze andere zorgen overheersen, omdat zij de grondslag van ons bestaan ondergraven.

Verstoorde illusie

Millioenen en millioenen mensen over de hele aarde koesterden in 1945 de illusie, dat een van *Hitler en Mussolini* bevrijde mensheid zich zou kunnen gaan wijden, niet alleen aan het herstel der geslagen wonden, maar tevens en bovenal aan een betrouwbare organisatie van de Wereldvrede.

Geen illusie werd wreder verstoord dan deze, ondanks de stichting van de *Verenigde Naties*.

Terwijl de vreedzame *Unnra-colonnes van de Verenigde Naties* direct na de bevrijding het gemartelde Europa doorkruisten tot in het hart van de Russische steppen om de ergste nood te lenigen, terwijl *Engeland en Amerika* als overwinnaars een onafgebroken stroom van graan en andere levensmiddelen dirigeerden naar de uitgeputte gebieden van hun verslagen vijanden, terwijl de grote en de kleine democratieën van het Westen zich wierpen op een zo spoedig mogelijk herstel van hun productie-apparaat, teneinde te kunnen voorzien in de normale vredesbehoeften der gekwelde mensheid, terwijl zij hun legers en vloten en luchtmachten demobiliseerden, ging, eerst langzaam en daarna sneller en sneller de illusie te gronde, dat in de *Verenigde Naties* een waarborg voor een vreedzame ontwikkeling der mensheid was geschapen.

Nauwelijks was de nachtmerrie van het *hakenkruis* geweken of de dreigende schaduw van *sikkel en hamer* als symbool ener nieuwe tyrannie viel over de Westerse wereld.

De Sowjet-Unie vormt de enige staat, die als overwinnaar met een winst aan uitgestrekte gebieden uit de oorlog te voorschijn is gekomen. Zij legde haar politieke wil op aan de staten van Oost-Europa, die daardoor elke vorm van zelfbeschikkingsrecht verloren. Zij beschikte en beschikt in praktisch alle landen van het Westen over betaalde agenten, die de werkelijke dirigenten zijn van de communistische partijen, blindelings onderworpen aan de bevelen van Moscou.

Zij hebben geen andere taak dan het verwekken van chaos en onrust, dan de stelselmatige sabotage van de wederopbouw en het herstel van het Westen.

De burgeroorlog in *Griekenland*, de staatsgreep in *Tsjechoslowakije*, de bedreiging van het *Joegoslavië* van *Tito*, de blokkade van *Berlijn*, de druk op *Finland*, de aanwijzing van Russische commandanten over de legers van de al of niet als soevereine staten bij de Verenigde Naties aangesloten Oost-Europese landen, de politieke stakingsgolven, die *Italië* en *Frankrijk* aan de rand van de burgeroorlog brachten, zij vormen even zovele aspecten van het mateloze Russische imperialisme. Waarbij dan nog moet worden gevoegd de bolsjewisering van het *China* van *Mao Tse Tung*.

Drama in het Oosten

De wereld achter het IJzeren Gordijn is een bedreiging voor de vrede en zij is een bedreiging voor de vrijheid.

In Februari 1948 was er het *alarm van Praag* en daarna was er de aanslag tegen de Westelijke sectoren van *Berlijn*. Voor één ogenblik drong het door tot een met de eigen dagelijkse zorgen en moeiten worstelende Westerse wereld, welk een drama zich in het Oosten van ons werelddeel en over de gehele noordelijke helft van het Aziatische continent voltrekt. Ik zal mij op dit ogenblik onthouden, zelfs van een oppervlakkige aanduiding van de verschrikkingen van een systeem, dat miljoenen en miljoenen menselijke wezens veroordeelt tot de slavernij van de dwangarbeiders-kampen gelegen in het gebied tussen de *uranium-mijnen* van *Oppe-Silezië* en de *goud-mijnen* van het *Kolyma*-district van Oostelijk Siberië. Wat ik alleen vraag is, dat het lot dezer miljoenen knagen zal aan de zelfvoldaanheid, de laksheid, de lauwheid en de onverschilligheid van de Westerse wereld. Wat ik alleen vraag, dat is, dat een bloedeloos farizeïsme zal ophouden de onmiskenbare fouten, tekortkomingen en wantoestanden van de eigen Westerse wereld der vrijheid op één lijn te stellen met de brutale, misdadige wreedheid van de gefanatiseerde bolsjewistische klik van machthebbers in Moscou.

Mogen onze gedachten voor één ogenblik in eerbiedige huivering uitgaan naar de miljoenen slachtoffers van een systeem, dat ook de vrije wereld zelf bedreigt. Mogen wij bedenken, dat hun laatste hoop gevestigd is op de vastberadenheid en de liefde tot de vrijheid van de wereld der Westerse democratieën.

Het zijn de zojuist aangeduide feiten, die op ernstige wijze het werk van de *Verenigde Naties* hebben belemmerd, ja in gevaar hebben gebracht.

Er heeft zich in de na-oorlogse jaren duidelijk gevormd een Oostelijk blok van staten, onderworpen aan de tyrannieke wil van Rusland. Daarop hebben na de gebeurtenissen van Praag in 1948 de democratische staten van het Westen geantwoord met een vrijwillige aaneensluiting, eerst van Engeland, Frankrijk en de Benelux-landen in de zogenaamde *Westerse Unie* en later, samen met Amerika, Canada en nog een aantal Europese landen in het zogenaamde *Noord-Atlantisch Pact*.

In plaats van een voortgezette, ja verhoogde inspanning bij het volbrengen van de werken des vredes, in plaats van een vergrote productie ten behoeve van de voorziening in de stijgende menselijke behoeften ten bate van ons aller *stoffelijk* en *geestelijk* en *zedelijk welzijn*, in plaats van een verdere ontwikkeling van de organisatie der Verenigde Naties, in plaats van een grootscheepse internationale *vermindering der bewapening*, beleeft de mensheid andermaal een *wedloop in bewapening*!

Wie van ons in de dagbladen kennis neemt van de astronomische cijfers, die voor het *Amerika* van *Truman*, zowel als voor het *Engeland* van *Attlee* aangeven de bedragen, die in oorlogstuig worden geïnvesteerd, die ontkomt

niet aan een gevoel van schaamte vanuit het instinctieve besef, dat wij ergens en op enigerlei wijze na het beëindigen van de tweede wereldoorlog aan geestelijke en zedelijke kracht zijn tekort geschoten.

Maar dat gevoel verlost ons niet van de harde en onverbiddelijke kracht van de taal der feiten, waartegenover wij ons geplaatst zien en vooral het verlost ons niet van onze verantwoordelijkheid voor het behoud van de meest wezenlijke grondslagen onzer beschaving, die in de wereld achter het IJzeren Gordijn, werden en worden vernietigd en uitgeroeid.

Reeds het Congres van de P. v. d. A. van 1949 liet geen twijfel bestaan omtrent het standpunt der Partij ten aanzien van het Noord-Atlantisch Pact. Woordelijk verklaarde het Congres in de aangenomen resolutie:

„Het Congres juicht de toetreding van Nederland tot het Noord-Atlantisch Pact onvoorwaardelijk toe. Het acht het de plicht van de Partij en van het internationale socialisme, de toetreding van alle democratische, vrijheids-lievende en sociaal-verantwoordelijke naties tot dit Verdrag te bevorderen.”

Korea en de vrije naties

Intussen was een nieuwe daad van agressie nodig vóór dat de vrije Naties wezenlijk ernst gingen maken met de praktische uitwerking van het beginsel der collectieve veiligheid, zoals dat in het *Noord-Atlantisch Pact* was neergelegd, door het opbouwen van een voldoende sterke, gemeenschappelijke defensie.

Toen op 25 Juni 1950 gewapende machten vanuit de *Noord-Koreaanse* volksdemocratie, *Zuid-Korea* overvielen, hield de wereld andermaal de adem in. Niemand verkeerde in twijfel over de vraag, welke macht schuilging achter deze daad van agressie. Het was alleen maar de vraag, wat het antwoord zou zijn van de vrije volken op deze brutale uitdaging.

Het antwoord van president *Truman* liet aan duidelijkheid niets te wensen over en de *Veiligheidsraad*, voor deze keer niet gehinderd door het veto van de Russen, greep in.

Wij kennen het spannende verloop der gebeurtenissen. De *Verenigde Staten* hebben een onevenredig groot aandeel in de worsteling tot het weerstaan van de agressor. Wat niet wegneemt, dat het van grote historische betekenis moet worden geacht, dat de strijd van de zijde der vrije naties wordt gevoerd onder de vlag van de *U.N.O.* en dat een aantal volken niet geaarzeld heeft om met eigen contingenten de Amerikaanse strijdmacht te versterken. Ook Nederland behoort daartoe. Er heeft zich een waarachtig stuk collectieve veiligheid in gerealiseerd.

De inmenging van communistisch China heeft het probleem ongetwijfeld op gevaarlijke wijze gecompliceerd. Dat de grote meerderheid der leden van de *Verenigde Naties* desondanks niet geaarzeld heeft om dat communistisch China als aanvaller aan te wijzen, stemt tot voldoening. Mogen de eerst-verantwoordelijken in de wereld der Westerse democratieën in de wereld-politieke problemen van het verre Oosten een duidelijk gemeenschappelijk standpunt innemen, waardoor de internationale rechtsgedachte zegevierend uit deze strijd tevoorschijn komt, zonder één ogenblik de kracht van het gerechtvaardigde verlangen der volken van Azië naar eigen vrije lotsbepaling te miskennen.

Intussen hebben de gebeurtenissen op *Korea* de stoot gegeven tot een algemene herbewapening van de landen van het Noord-Atlantisch Pact. In het manifest door het Partijbestuur uitgegeven naar aanleiding van de overigens volstrekt mislukte communistische pogingen tot verhindering van het lossen van Amerikaanse wapens in de Europese havens, werd gezegd, als omschrijving van de betekenis van het Noord-Atlantisch Pact:

„Het is uitgesloten, dat met *Stalin* gesproken kan worden door een verdeelde en machteloze wereld. Slechts een wereld, die haar eenheid gevonden heeft en vastbesloten is haar geestelijke vrijheid, haar recht op zelfbeschikking en haar welvaartsmogelijkheden tot het uiterste te verdedigen, wordt door *Stalin* begrepen als een tegenstander met wiens opvattingen rekening moet worden gehouden.”

Ook Nederland is bereid in deze afweer zijn evenredig aandeel bij te dragen. Er is op dit punt in Nederland tussen de niet-communistische partijen nauwelijks sprake van enig meningsverschil.

Dat neemt niet weg, dat de eisen van de in gang te zetten herbewapening, zodanige offers verlangen van onze volkshuishouding, dat het niemand verbazen zal, dat juist de problemen, die hiermede samenhangen de wezenlijke kern vormen van de gesprekken, tussen de politieke partijen.

Ook het P.v.d.A.-congres, dat in deze voor de naaste toekomst beslissende dagen samenkwam, moest zich bij de behandeling van de sociale, de economische, de internationale en de militaire problemen met het feit en de consequenties van het aanvaarden van het Nederlandse aandeel in de Atlantische verdediging bezighouden.

Verdeling van de lasten

Het Congres bracht een en ander aldus onder woorden:

„Geen maatregel zal achterwege mogen blijven om de productieve kracht tot aanmerkelijk grotere hoogten op te voeren. Een onverbiddelijke doorvoering moet worden verlangd van het beginsel, dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. Alles zal in het werk moeten worden gesteld, ten einde geen afbreuk te doen aan de sociale voorzieningen ten behoeve van de minst draagkrachtigen. Het Congres spreekt het vertrouwen uit, dat een gemeenschappelijk besef van verantwoordelijkheid voor de hoogste cultuurgoederen der mensheid, de mogelijkheid zal scheppen tot het volvoeren van een waarachtig gemeenschappelijke inspanning, waarin ieder, naar de mate van zijn krachten, zal bijdragen tot afweer van de gevaren die ons bedreigen.”

De economische en sociale problemen, de problemen van de buitenlandse politiek en van de militaire politiek, grijpen vandaag meer dan ooit in elkaar. Zij vormen de verschillende aspecten van dat éne grote, allesbeheersende probleem van de verdediging van het Westen.

Verdediging van het Westen

In de strijd voor de verdediging van het Westen neemt het democratische socialisme een eigen en in zeker opzicht beslissende plaats in. Het beginsel van de geestelijke vrijheid was het hoogste doelwit van de strijd om de verheffing van de „verworpenen der aarde”, de slachtoffers van het ongebreidelde 19e eeuwse kapitalisme. De handhaving, bevestiging en ont-plooiing van dat beginsel vormt de kern van onze beweging, die zich zowel de verwezenlijking van het socialisme als de ontwikkeling van de democratie tot taak heeft gesteld.

In de Partij van de Arbeid leeft de wil en het verlangen om in de vormen ener vernieuwde samenleving van sociale gerechtigheid de geestelijke waarden van de Westerse beschaving niet alleen veilig te stellen, maar tot hogere ontwikkeling te brengen.

De betekenis en de omvang van deze taak eisen meer dan ooit tevoren over de eigen enge, al te enge nationale beperktheden heen, een groot gevoel van verbondenheid met de gehele mensheid.

Ook indien de ogenblikkelijke machtsverhoudingen en politieke tegenstellingen in de wereld ons geslacht nog dwingen de verontrustende realiteit te erkennen van de omstandigheden, waaronder wij deze verantwoordelijkheid moeten dragen, dan blijft desalniettemin onwrikbaar alle strijd en streven gericht op het laatste en hoogste doel, een wereld van menselijke solidariteit, die ons als een verheven ideaal en als een zedelijke verplichting vermanend voor de geest staat.

Moge een groeiend aantal landgenoten in de komende vijf jaar mede zijn schouders willen zetten onder het grote werk, dat ons wacht!

U
verlangt
voorlichting?

ABONNEERT U DAN OP HET WEEKBLAD VAN DE
PARTIJ VAN DE ARBEID

Parade

ONDER REDACTIE VAN ALFRED MOZER
PRIJS F 1,95 PER DRIE MAANDEN

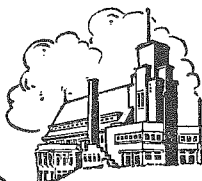
*Opgave te richten tot het secretariaat van de Partij van de Arbeid, Tesselschadestraat 31,
Amsterdam-West, of tot de administratie: Hekelveld 15, Amsterdam-Centrum*

Als U zich verzekert doet U wel! Verzekert U zich bij „zo maar een bank” dan doet U wel en ziet daarbij niet om... Uw linkerhand weet niet wat de premie-betalende rechter doet. Maar als U zich verzekert bij „De Centrale” kunnen beide handen gerust zijn, want de winst van „De Centrale” komt weer terug in de eigen handen.

„De Centrale” is een bloeiende maatschappij. Zij zorgt, met besef van haar grote verantwoordelijkheid, voor honderdduizenden (903.000 polissen). Het bij haar verzekerde bedrag is bijna 250 miljoen gulden.

De Centrale is solidair met U. Zij bouwde mee aan tientallen volksgebouwen, aan het Troelstra-oord en steunde de A.J.C., het Instituut voor Arbeidersontwikkeling en vele andere soortgelijke verenigingen. Daarom is „De Centrale” Uw maatschappij. Vraag naar een van onze agenten.

Voor alle
verzekeringen

DE CENTRALE

ARBEIDERS-VERZEKERINGSBANK

Hoofdkantoor: Rijnstraat 28, Den Haag